

BOGANMELDELSER

R. von Strigl: KAPITAL UND PRODUKTION. Beiträge zur Konjunkturforschung herausgegeben von Oesterreichischen Institut für Konjunkturforschung Nr. 7, Julius Springer, Wien 1934, 244 Sider. Pris 7.80 R.M.

Bogen indeholder 3 Kapitler: Die kapitalistische Produktion, Die vertikale und horizontale Verbundenheit der Preise og Geld und Kapital samt to Tillæg Zum Problem der Konjunkturer og Ein Nachwort über den Kapitalbegriff. I 1ste Kapitel gives paa ca. 50 Sider den østrigske Skoles Fremstilling af den kapitalistiske Produktion som en Omvejsproduktion, idet Produktionen øges gennem et klogt Valg af Forlængelse af Produktionsomvejen indenfor de Grænser, som Subsistensmiddelfonden bestemmer, og de faste Kapitalanlæg, der kun er »relativ dauerhafte«, forandrer intet heri. I 2det Kapitel gaas der ud fra Prisernes Forbundethed i det statiske Samfund, og det paavises, at ethvert Produktionsmiddel, hvis Grænseprodukt kan opnaa en Pris, der er højere end Produktionsmidlets Pris, vil i større Omfang blive taget i Anvendelse indtil de to Priser er udlignede (S. 76). Forfatteren gaar der efter over til at sammenligne Nutidsværdier med Fremtidsværdier, og viser, at gennem Produktionsomvejen opnaas et større Produkt, der igen betinger Renten, saaledes at dennes Funktion bliver at bestemme Omvejens Længde (S. 87). Kapitalen forvandler sig under sin Virksomhed stadig til Forbrugsgoder og Produktionsomvejen er stedse bestemt af den tilstedeværende Subsistensmiddelfond; herigennem kommer Forfatteren ind paa Lønningsfonden, som han tillægger stor Betydning. Det afgørende Princip er Grænseproduktiviteten, som ved helt fri Bevægelighed vilde blive enbestemmende for Prisdannelsen, men som nu paa Grund af de faste Anlæg kun faar Betydning som Tendens. I 3die Kapitel indføres Pengene, der bliver det Mittel, hvorigennem Subsistensmiddelfonden overføres til dem, der bruger den til Underhold under Produktionsomvejen; der maa derfor altid være et fast Forhold mellem Pengekapitalen og Subsistensmiddelfonden, og den interpersonelle Overførelse af Kapital ved Hjælp af Kredit betaales med Pengerente. Ved Hjælp af Pengene kan Kreditten udvides, men den nye Kredit kan kun optages til en lavere Rente; herved falder den ved Renten givne Regulering af Produktionsomvejen bort, men da der ikke er tilstrækkelige Subsistensmidler til den længere Omvej, vil den forøgede Efterspørgsel igen fremtvinge en højere Rente og dermed en Forkortelse af Produktionsomvejen, saaledes at man undgaar, at Kapitalen bindes i uigennemførlige Omveje. Den begrænsede Størrelse af Subsistensmiddelfonden (Lønningsfonden) sætter saaledes ret snævre Grænser for Kreditpolitikens Muligheder. I 1ste Tillæg omhandles Konjunkturerne ud fra den monetære Kriseteoris Synspunkter, og det fremhæves, at Pengekapitalen gaar forud for Sparekapitalen baade under Opgangen og Depressionen,

BOGANMELDELSER

R. von Strigl: KAPITAL UND PRODUKTION. Beiträge zur Konjunkturforschung herausgegeben von Oesterreichischen Institut für Konjunkturforschung Nr. 7, Julius Springer, Wien 1934, 244 Sider. Pris 7.80 R.M.

Bogen indeholder 3 Kapitler: Die kapitalistische Produktion, Die vertikale und horizontale Verbundenheit der Preise og Geld und Kapital samt to Tillæg Zum Problem der Konjunktureren og Ein Nachwort über den Kapitalbegriff. I 1ste Kapitel gives paa ca. 50 Sider den østrigske Skoles Fremstilling af den kapitalistiske Produktion som en Omvejsproduktion, idet Produktionen øges gennem et klogt Valg af Forlængelse af Produktionsomvejen indenfor de Grænser, som Subsistensmiddelfonden bestemmer, og de faste Kapitalanlæg, der kun er »relativ dauerhafte«, forandrer intet heri. I 2det Kapitel gaas der ud fra Prisernes Forbundethed i det statiske Samfund, og det paavises, at ethvert Produktionsmiddel, hvis Grænseprodukt kan opnaa en Pris, der er højere end Produktionsmidlets Pris, vil i større Omfang blive taget i Anvendelse indtil de to Priser er udlignede (S. 76). Forfatteren gaar der efter over til at sammenligne Nutidsværdier med Fremtidsværdier, og viser, at gennem Produktionsomvejen opnaas et større Produkt, der igen betinger Renten, saaledes at dennes Funktion bliver at bestemme Omvejens Længde (S. 87). Kapitalen forvandler sig under sin Virksomhed stadig til Forbrugsgoder og Produktionsomvejen er stedse bestemt af den tilstedeværende Subsistensmiddelfond; herigennem kommer Forfatteren ind paa Lønningsfonden, som han tillægger stor Betydning. Det afgørende Princip er Grænseproduktiviteten, som ved helt fri Bevægelighed vilde blive enbestemmende for Prisdannelsen, men som nu paa Grund af de faste Anlæg kun faar Betydning som Tendens. I 3die Kapitel indføres Pengene, der bliver det Mittel, hvorigennem Subsistensmiddelfonden overføres til dem, der bruger den til Underhold under Produktionsomvejen; der maa derfor altid være et fast Forhold mellem Pengekapitalen og Subsistensmiddelfonden, og den interpersonelle Overførelse af Kapital ved Hjælp af Kredit betaales med Pengerente. Ved Hjælp af Pengene kan Kreditten udvides, men den nye Kredit kan kun optages til en lavere Rente; herved falder den ved Renten givne Regulering af Produktionsomvejen bort, men da der ikke er tilstrækkelige Subsistensmidler til den længere Omvej, vil den forøgede Efterspørgsel igen fremtvinge en højere Rente og dermed en Forkortelse af Produktionsomvejen, saaledes at man undgaar, at Kapitalen bindes i uigennemførlige Omveje. Den begrænsede Størrelse af Subsistensmiddelfonden (Lønningsfonden) sætter saaledes ret snævre Grænser for Kreditpolitikens Muligheder. I 1ste Tillæg omhandles Konjunkturerne ud fra den monetære Kriseteoris Synspunkter, og det fremhæves, at Pengekapitalen gaar forud for Sparekapitalen baade under Opgangen og Depressionen,

og det drøftes S. 244 ff., om denne Bølgebevægelse er nødvendig eller om Seddelbankernes Indgreb hurtigere kan føre Samfundet over de to Vendepunkter; dette anses for vanskeligt, fordi Seddelbanken under Højkonjunkturerne blot udskyder og forværrer Krisen ved at yde ny Kredit, og fordi ny Kredit under Krisen, hvor der særlig tilstræbes Likviditet, ikke fører til ny Investering; kun ved Depressionens Afslutning kan Krediten med nogen Fordel udvides.

Bogen som Helhed er meget klart skrevet og let læst; den er paa mange Omraader ikke original, men en afklaret Bearbejdelse af, hvad fremragende Forfattere tidligere har skrevet; men i denne Fortsættelse af tidligere Forfattere ligger ogsaa Bogens Svaghed; hvorfor skal man f. Eks. atter præsenteres for Roschers Eksempel med Fiskeren — som Udtryk for Omvejsproduktionen? I det hele mærker man ikke meget til Iagttagelser fra Samfundsudviklingen siden Böhm-Bawerks Dage, ellers vilde det vel heller ikke have været saa klart, at Subsistensmiddelfonden entydig bestemmer Produktionsomvejen; Udviklingen har f. Eks. ikke lært von Strigl, at man i Stedet for fuld Beskæftigelse ved kortere Omvej kan foretrække delvis Beskæftigelse ved en længere Produktionsomvej og at der kan være forskellige Synspunkter for, hvilken af de to Fremgangsmaader, der bør vælges.

Der kunde ogsaa nævnes andre Indvendinger, men jeg vil foretrække til Slut at omtale Forfatterens spekulative Metode i Modsætning til en anden ligeledes ny Bog indenfor nogenlunde samme Omraade, nemlig *F. F. Schmidt: Betriebswirtschaftliche Konjunkturlehre* (Spath & Linde 1933). Schmidt undersøger Status for en Række Selskaber gennem en længere Aarrække og viser, under hvilke Former Kapitalen arbejder i de forskellige Konjunkturperioder, og kommer bl. a. til det Resultat, at Regnskabsresultaterne i de forskellige Konjunkturafsnit paavirkes stærkt af de Maader, Lagerværdien opgøres paa, og at man kunde opnaa betydelige Fordele ved Anvendelsen af mere rationelle driftsøkonomiske Synspunkter. Det forekommer mig vel, at von Strigls Bog er Udtryk for en mere gennemarbejdet, skolet Retning, men jeg kan paa den anden Side ikke nægte, at Forfatterens erfaringsfjerne Spekulation burde suppleres med et Erfaringsmateriale, der kan prøves og stilles i Relation til andre og nyere Erfaringer og derved bidrage til en stadig fortsat Nærmelse af det teoretiske System til Nutidens Erfaringer.

P. P. Svejstrup.

K. Mellerowicz: KOSTEN UND KOSTENRECHNUNG I, THEORIE DER KOSTEN. Walter de Gruyter & Co., Berlin und Leipzig 1933. 431 Sider. Pris R.M. 9.80.

Forfatterens Udgangspunkt er Ønsket om et nærmere Samarbejde mellem den driftsøkonomiske Omkostningslære, saaledes som den er udviklet af Schmalenbach, Leitner, Nicklisch Schmidt og mange andre, og den nationaløkonomiske Teori, herunder særlig den østrigske Skole, Marshall, Pigou, Clark etc., og dette Samarbejdet ønskes særlig udviklet paa Omraader, hvor der ikke i Forvejen findes en omfattende Litteratur (altsaa mindre Fabrikationsomkostninger og mere m. H. t. Salgsomkostninger, Risiko og Reklame etc.).

Behandlingen af Materialet er overvejende driftsøkonomisk. Hovedafsnittet, der fylder omtrent $\frac{2}{3}$ af Bogen, omhandler Analyse af de funktionale Omkostninger og er delt i Kapital-, Fabrikations- og Fordelingsomkostninger. I Afsnittet om Kapitalomkostninger behandles Rente, Afskrivning, Risiko og Skatter, og Forfatteren gaar stærkt ind for, at Rente af Egenkapital maa behand-